



با سلام خدمت شما گرامیان؛

بار دیگر

کانال "تنها پناه تنها"

سعادت یافت تا در عید غدیری دیگر،

در خدمت دوست داران قطب عالم امکان،

حضرت بحر العلوم؛ امین الرسول؛ زوج البتول؛

أول المظلوم؛ شبیه هارون؛ کاشف الکروب؛ نفس الرسول؛

امیرالمؤمنین علی ابن ابی طالب "صلوات الله و سلامه علیه" باشد.

ضمن شادباش این روز بزرگ به شما؛

به همین مناسبت و به شکرانه این توفیق؛

بر آن شدیم،

با طرح مسابقه ای با موضوع نامه ی آن جناب همام "سلام الله علیه" به مالک اشتر "رَحِمَهُ اللهُ"

[نامه ی ۵۳ نهج البلاغه]

بیش از پیش نسبت به مقام مولایمان "علیه الصلوة والسلام" معرفت یابیم.

إن شاء الله

لازم به ذکر است که این بار به جهت سهولت شرکت در مسابقه، لینک متن نامه را؛ پیوست نموده ایم. ضمناً پرسش ها در همین فایل گنجانده شده است. لطف می فرمایید اگر پس از مطالعه، و انتخاب پاسخ های صحیح؛ وارد لینک پرس لاین مربوطه شده؛ و القاب متعلق به جواب های درست را انتخاب فرمایید.

"با آرزوی موفقیت شما عزیزان"

اما،

به عنوان مقدمه، خوب است بدانیم:

اولاً؛

«نظر محقق مسیحی، در باره ی امیرمؤمنان "صلوات الله علیه"»

«جورج جرداق» مسیحی، نویسنده و استاد لبنانی؛

پس از نگارش کتاب «الامام علیّ صَوْتُ الْعَدَالَةِ الْاِنْسَانِيَّةِ»؛

به محضر آیت الله بروجردی "رَحِمَهُ اللهُ" نامه ای با این مضمون نوشت:

من درباره ی تاریخ زندگی امام علی علیه السّلام مطالعات بسیار کرده‌ام؛ و این حقیقت را دریافتم که،

همه اصولی که در دنیای متمدن معاصر، مورد قبول و اتفاق ملل و اُمم واقع شده است؛

و اساس ترقّی و زندگی انسانی شناخته می‌شود؛

از زندگی امام، دستورات، روش و رفتار آن حضرت استفاده می‌شود؛

و علمای اسلام، آن چنان که باید به این اصول بر نخورده اند؛ و یا آن چنان که باید آن را تشریح نکرده‌اند.

علمای غرب نیز این مطلب را کتمان کرده‌اند؛

چون نخواسته‌اند بپذیرند که شخصیتی در شرق، مظهر و مبین تمام این اصول باشد؛

و من سزاوار ندیدم که چنین شخصیتی در شرق باشد، و شأن و منزلت و حقّش مجهول بماند؛

بنابراین، این کتاب را نگاشتم؛ و چون من مسیحی هستم، کسی نمی‌تواند مرا به تعصّب متّهم کند.

ثانیاً؛

«نظر همان محقق در باره ی نامه ی امیرالمؤمنین "صلوات الله علیه" به مالک اشتر نخعی "رَحِمَهُ اللهُ"»

از جمله مطالب ارزنده‌ای که در کتاب «الامام علیّ صَوْتُ الْعَدَالَةِ الْاِنْسَانِيَّةِ» است؛

بررسی عهدنامه ی مالک اشتر "رحمة الله علیه" و مقایسه ی آن با اعلامیه ی حقوق بشر است.

این دانشمند مسیحی، مواد اعلامیه ی حقوق بشر را نوشته است؛ و در مقابل هر ماده‌ای، جمله‌ای از این عهدنامه را قرار داده است و می‌گوید:

این اعلامیه حقوق بشر است؛ و این هم عهدنامه ی امام [صلوات الله علیه] به مالک اشتر.

هر دو را که ملاحظه می‌کنیم، می‌بینیم در تمام مواد، جملات عهدنامه کامل‌تر و رساتر است؛ با این تفاوت که:

۱. اعلامیه حقوق بشر را در عصری که به اصطلاح، دنیا پیشرفت کرده است؛ نوشته‌اند و پس از چند مرتبه تکمیل، به صورت فعلی در آمده است؛

اما علی [صلوات الله علیه] عهدنامه را بیش از سیزده قرن قبل، در موقعی که این حقوق، مطرح و مورد توجه نبوده است؛ مرقوم فرمودند.

۲. در اطراف مواد این عهدنامه و مضمون و الفاظ و متن آن، علمای حقوق و دانشمندان کشورهای مختلف اظهار نظر کرده، و بررسی‌ها نموده‌اند؛

و در روزنامه‌ها در معرض افکار عموم گذارده، و با اشتراک مساعی آن را نوشته‌اند.

اما امام [صلوات الله علیه] این عهد نامه را شخصاً، و بدون این که با احدی مشورت کرده باشند؛ در هنگامی که مالک اشتر را به حکومت مصر معین فرمودند؛ نوشتند.

۳. اینان وقتی اعلامیه حقوق بشر را نوشتند، هر چه توانستند بر سر ملل دنیا، به خصوص ملل ضعیف و استعمار زده و محروم منت گذارده و به آن افتخار کردند؛

در حالی که امام [صلوات الله علیه] در اعلام این حقوق برای بشر، به احدی منت نمی‌گذاشتند، و آن را انجام وظیفه می‌دانستند.

۴. کسانی که اعلامیه حقوق بشر را به دنیا عرضه داشتند، و خود را بنیان گذار آن [البته به دروغ] معرفی نمودند؛

خودشان برای این اعلامیه احترامی قائل نیستند؛ و در موقعی که پای منافعشان در بین باشد، مواد آن را زیر پا می‌گذارند و به آن عمل نمی‌کنند.

اما امام [صلوات الله علیه] به شهادت تاریخ، خودشان در عمل به این عهدنامه پیش قدم تر بودند؛ و از مواد آن هرگز تخلف نفرمودند.

درباره شخصیت عظیم علی [صلوات الله علیه] هر چه کلام تعقیب شود، به نهایت نمی‌رسد.

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْمُتَمَسِّكِينَ بِوَلَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْأَيْمَةِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ»

سیمای حکومت علوی

در نامه ی امیرالمؤمنین "صلوات الله علیه" به فرماندار مصر، مالک اشتر نخعی "ره"

۱/ امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، برای فرمان دار؛ چه وظایفی تعریف فرموده اند؟
امیرالمؤمنین "ع":

اصلاح امور مردم؛ آبادانی شهرها؛ جمع آوری خراج؛ نبرد با دشمنان
أبو الیتامی و المساکین "ع":

آبادانی شهرها؛ جمع آوری خراج؛ نبرد با دشمنان؛ کشور گشایی

۲/ امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، جنایت کار شدن مسؤولین را نتیجه ی چه امری دانسته اند؟
أسد الله الغالب "ع":

نشناختن و پیروی نکردن از فرامین الهی و ضایع نمودن آن ها
أخ الرسول "ع":
غفلت از مردم

۳/ امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، فرمان دار گماشته ی خود را؛ از پیروی نفس باز می دارند. مبتنی بر کدام فرمایش مبارکشان؟
أذن الله الواعیة "ع":
« ناتوان ترین مردم کسی است که از اصلاح خود ناتوان باشد. »
صاحب اللواء "ع":

«همانا نفس همواره به بدی وا می دارد؛ جز آن که خدا رحمت آورد.»

۴/ امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، راه در اختیار گرفتن هوای نفس را؛ چه چیز دانسته اند؟
أزهد الزاهدین "ع":
جهاد با نفس

إمامُ الأبرار "ع":

خویشتن داری از آن چه حلال نیست.

۵ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، چه دستوری برای برخورد با مردم؛ به کارگزار خود فرموده اند؟

نبأ العظیم "ع":

مهربانی با مردم را پوشش دل خویش قرار ده! و با همه دوست و مهربان باش! مبدا هرگز، چونان حیوان شکاری باشی که خوردن آنان را غنیمت دانی!

إمامُ خَلقِ الله "ع":

اقتدار خود را در مقابل مردم حفظ کن!

۶ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، در برابر خطاها و اشتباهات مردم؛ چه فرمانی، به فرمان دار مصر فرموده اند؟

إمامُ الأمة "ع":

خاطیان را رسوا کن! تا برای دیگران عبرت باشد.

إمام البریة "ع":

اگر گناهی از آنان سر می زند؛ یا خواسته و ناخواسته، اشتباهی مرتکب می گردند؛ آنان را ببخشای و بر آنان آسان گیر! آن گونه که دوست داری خدا تو را ببخشد؛ و بر تو آسان گیرد.

۷ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، حکومت بر مردم را برای حاکم؛ از منظر الهی، چه دانسته اند؟

إمام الحق "ع":

نشانه ی شایستگی او

صالح المؤمنین "ع":

وسیله ی آزمایش او

۸ / امیرمؤمنان "صلوات الله عليه" در این فرمان، نسبت به بخشش وکیفر مردم؛ چه توصیه هایی فرموده اند؟

إمام الصالحين "ع":

در بخشش زیاده روی مکن؛ که گستاخی مردم را به دنبال دارد.

إمام المتقين "ع":

بر بخشش دیگران پشیمان مباش! و از کیفر کردن شادی مکن!

۹ / امیرمؤمنان "صلوات الله عليه" در این فرمان، عامل زوال نعمت ها را؛ نتیجه ی کدام رفتار حاکم دانسته اند؟

إمام المخلصين "ع":

این که به مردم بگوید: به من فرمان دادند و من نیز فرمان می دهم، پس باید اطاعت شود؛ که این گونه خود بزرگ بینی دل را فاسد، و دین را پژمرده می کند؛ و موجب زوال نعمت هاست.

إمام المرحومين "ع":

فروتنی بیش از حد در برابر مردم

۱۰ / امیرمؤمنان "صلوات الله عليه" در این فرمان، چاره ی تکبر و خود بزرگ بینی حاکم را؛ چه دانسته اند؟

إمام الناصح "ع":

مبارزه با نفس

إمام ذوی الالباب "ع":

نگریستن به بزرگی حکومت پروردگار، که برتر از او است.

۱۱ / امیرمؤمنان "صلوات الله عليه" در این فرمان، در زمینه ی رفتار با خویشاوندان نزدیک؛ چه فرمانی داده اند؟

أمین الرسول "ع":

حق خویشاوندی را به جای آور!

أنزع البطين "ع" [کسی که از شرک و دوگانه پرستی جدا، و از علم و دانش پُرگشته است.]:

با مردم، و با خویشاوندان نزدیک، و با افرادی از رعیت خود، که آنان را دوست داری، انصاف را رعایت کن! که اگر چنین نکنی ستم روا داشتی.

۱۲ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، نتیجه ی ستم به مردم را؛ چه گونه تبیین فرموده اند؟
أنیس المؤمنین "ع":

از ستم کردن در حکومت گریزی نیست؛ اما مراقب باش حد نکه دار باشی.
يعسوب الدين "ع":

کسی که به بندگان خدا ستم روا دارد؛ خدا به جای بندگانش، دشمن او خواهد بود؛ و چیزی چون ستم کاری، نعمت خدا را دگرگون نمی کند؛ و کیفر او را نزدیک نمی سازد؛ که خدا دعای ستم دیدگان را می شنود و در کمین ستم کاران است.

۱۳ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، در چه موردی توصیه ی حداکثری؛ فرموده اند؟
به چه دلیل؟
أول العابدین "ع":

جلب خشنودی عموم مردم؛ چرا که خشم عمومی مردم، خشنودی خواص [نزدیکان] را از بین می برد؛
اما خشم خواص را، خشنودی همگان بی اثر می کند.
أول مظلوم "ع":
توجه ویژه به خواص؛ چرا که به حمایت آنان نیازمندی.

۱۴ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، خواص جامعه را؛ چه گونه توصیف فرموده اند؟
أول من عُصِبَ حقّه "ع":

خواص جامعه، همواره بار سنگینی را بر حکومت تحمیل می کنند؛ زیرا در روزگار سختی، یاری شان کمتر؛
و در اجرای عدالت، از همه ناراضی تر؛ و در خواسته هایشان، پافشارتر؛ و در عطا و بخشش ها،
کم سپاس تر؛ و به هنگام منع خواسته ها، دیر عذر پذیرتر؛ و در برابر مشکلات کم استقامت تر می باشند.
أول القوم اسلاماً "ع":

خواص جامعه معتمدترین مشاورانند.

۱۵ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، امر به دوری حاکم؛ از کدام قشر جامعه نموده اند؟ چرا؟

آمر بالمعروف "ع":

آنان که راز دار مردمند؛ زیرا باید حاکمیت بر تمام زوایای زندگی مردم نظارت داشته باشد.

صِدِّيقُ أَكْبَرُ "ع":

آنان که عیب جو هستند؛ زیرا مردم عیوبی دارند که رهبر امت در پنهان داشتن آن از همه سزاوارتر است؛ پس مبادا آن چه بر تو پنهان است آشکار گردانی!

۱۶ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، بدترین وزیران را چه کسانی دانسته اند؟ چرا؟

باب الله "ع":

وزیرانی که موفق نبوده اند.

باب الحطة "ع":

وزیرانی که در دوره های پیشین، وزیر بدکاران بوده؛ و در گناهان آنان شرکت داشته اند. زیرا که آنان یاوران گناه کاران، و یاری دهندگان ستم کارانند.

۱۷ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، توصیه به گزینش چه جانشینانی [وزیران] دارند؟

باب حکمة رب العالمین "ع":

جانشینانی که قدرت فکری وزیران با تجربه را داشته باشند؛ اما گناهان و کردار زشت آن ها را نداشته باشند؛ کسانی که ستم کاری را، بر ستمی یاری نکرده؛ و گناه کاری را، در گناهی کمک نرسانده باشند.

باب مدینة العلم "ع":

سرمایه داران و صاحبان قدرت

۱۸ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، حاکم را به هم نشینی با چه کسانی امر فرموده اند؟

بحر العلوم "ع":

هم نشینی با پرهیزکاران و راست گویان و پرورش آنان آن چنان که او را فراوان نستایند؛ و او را برای اعمال زشتی که تا کنون انجام نداده است، تشویق نکنند؛ که ستایش بی اندازه، خود پسندی می آورد؛ و انسان را به سرکشی وا می دارد.

بدر المضيء "ع":

هم نشینی با متنفذین حکومتی و صاحبان قدرت نظامی

۱۹ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، در مورد برخورد با نیکوکار و بدکار چه فرموده اند؟
چرا؟

حبل الله المتین "ع":

هرگز نیکوکار و بدکار در نظرت یکسان نباشند؛ زیرا نیکوکاران در نیکوکاری بی رغبت، و بدکاران در بدکاری تشویق می گردند، پس هر کدام از آنان را بر اساس کردارشان پاداش ده.

طریق المستقیم "ع":

از هر دو در گذر تا دوستانت فزونی یابند.

۲۰ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، وسیله ی جلب اعتماد مردم را چه دانسته اند؟

تالی کتاب الله "ع":

صداقت، جدیت در اخذ مالیات

صفوة الله "ع":

نیکوکاری به مردم، تخفیف مالیات، و عدم اجبار مردم به کاری که دوست ندارند.

۲۱ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، نتیجه ی به کارگیری نخبگان را چه دانسته اند؟

حافظ حدود الله "ع":

ترغیب به علم آموزی

حلیف المحراب "ع" [ملازم محراب]:

سبب آبادانی و اصلاح شهرها، و برقراری نظم و قانونی می شود.

۲۲ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، در ارتباط با اقشار مختلف مردم و رابطه ی بین آنان چه فرموده اند؟

زوج البتول "ع":

مردم از گروه های گوناگونی می باشند؛ اما در اصلاح امور قضات و مرزداران بیشتر بکوش.

ذوالنورین "ع" [دارای دو نور حضرات زینب و ام کلثوم "علیهما السلام"]:

مردم از گروه های گوناگونی می باشند که اصلاح هر يك جز با دیگری امکان ندارد، و هیچ يك از گروه ها از گروه دیگری نیاز نیست.

۲۳ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، در باره ی حق مردم بر حاکم چه فرمایشی دارند؟
قَسِيمُ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ "ع" [قسمت کننده ی بهشت و دوزخ]:

حقی که مردم بر گردن حاکم دارند؛ بسیار کمتر از حقی است که، اداره کننده ی آنان بر ایشان دارد.
مِيزَانُ الْأَعْمَالِ "ع":

همه ی مردم به مقداری که امورشان اصلاح شود؛ بر زمام دار، حقی مشخص دارند.

۲۴ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، چه حقیقی را، برترین روشنی چشم برای زمام داران دانسته اند؟

نَفْسُ الرَّسُولِ "ع":

برقراری عدل در شهرها و آشکار شدن محبت مردم نسبت به رهبر؛ که محبت دل های رعیت جز با پاکی قلب ها پدید نمی آید، و خیرخواهی آنان زمانی است که با رغبت و شوق پیرامون رهبر را گرفته، و حکومت بار سنگینی را بر دوش رعیت نگذاشته باشد.

نَاهِي عَنِ الْمُنْكَرِ "ع":

توسعه ی ملک و اقتدار نظامی

۲۵ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، در مورد شرافت و گم نامی کارگزاران چه هشدار دادند؟

نَاصِرُ لِدِينِ اللَّهِ "ع":

در هر حال مراقب اشرف باش که به حمایت مالی آنان حکومتت دوام می یابد.

خَلِيفَةُ اللَّهِ "ع":

شرافت و بزرگی کسی موجب نگردد، که کار کوچکش را بزرگ بشماری؛ یا گم نامی کسی باعث شود که، کار بزرگ او را ناچیز بدانی.

۲۶ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، چه کسی را برای منصب قضاوت مناسب دانسته اند؟

وجهُ الله "ع":

کسی که ستایش فراوان او را فریب ندهد؛ و چرب زبانی او را منحرف نسازد؛ و چنین کسانی بسیار اندکند.

ولی الله "ع":

کسی که مصلحت نظام را بر هر چیز حتی عدالت ترجیح دهد.

۲۷ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، دین را اسیر دست چه کسانی دانسته اند؟

مُبيدُ الشُّرك "ع":

آنانی که دین را با سیاست هماهنگ نمی کنند.

مولى المؤمنین "ع":

بدکاران که با نام دین به هوا پرستی پرداخته، و دنیای خود را به دست می آوردند.

۲۸ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، برای درست کرداری کارگزاران چه توصیه ای دارند؟

مُفرِّجُ الكُرب "ع":

بررسی رفتار کارگزاران و گماشتن جاسوسانی راست گو، و وفا پیشه؛ که مراقبت و بازرسی پنهانی از کار آنان، سبب امانت داری، و مهربانی با رعیت خواهد بود.

مُنَجِّزُ الوَعد "ع":

بیش از حد در کارهایشان کنکاش نکن؛ زیرا انگیزه ی آنان سست خواهد شد.

۲۹ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، چه شیوه ای برای برخورد با خاطیان توصیه فرموده

اند؟

مُشْتَرَى نَفْسَه [اشاره به آیه ی لیلۃ المبيت] "ع":

اگر یکی از آنان دست به خیانت زد، راه مسامحه در پیش گیر و با حسن نیت از خیانتش بگذر!

مَظْهَرُ العَجائب "ع":

اگر یکی از آنان دست به خیانت زد، و گزارش جاسوسان تو هم آن خیانت را تأیید کرد، به همین مقدار گواهی قناعت کرده او را با تازیانه کیفر کن، و آن چه از اموال که در اختیار دارد از او باز پس گیر، سپس او را خوار دار، و خیانت کار بشمار، و طوق بد نامی به گردنش بیفکن.

۳۰/ امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، رابطه ی آبادانی و گرفتن مالیات از مردم را چه گونه تبیین فرموده اند؟

كَنْفُ الْفُقَرَاءِ [حامی تهیدستان] "ع":

باید تلاش تو در آبادانی زمین، بیشتر از جمع آوری خراج باشد؛ که خراج جز با آبادانی فراهم نمی گردد؛ و آن کس که بخواهد خراج را بدون آبادانی مزارع به دست آورد؛ شهرها را خراب، و بندگان خدا را نابود، و حکومتش جز اندک مدتی دوام نیاورد.
مَحَجَّةُ الْبَيْضَاءِ "ع":

باید در گرفتن مالیات سخت گیر باشی تا مردم در فعالیت خود سستی نوززند.

۳۱/ امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، دلیل فقر مردم را چه دانسته اند؟

كَاشَفُ الْكُرُوبِ "ع":

به جهت غارت اموال از طرف زمامدارانی است که به آینده ی حکومت شان اعتماد ندارند، و از تاریخ گذشتگان عبرت نمی گیرند.

كَزَّارٌ غَيْرُ قَرَّارٍ "ع":

زیاده خواهی و نداشتن قناعت

۳۲/ امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، در باره ی نحوه ی نرخ گذاری کالاها چه توصیه ای فرموده اند؟

قَائِدُ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِينَ "ع":

باید بنا بر مصلحت نظام عمل کنی؛ و بدان که متضرر شدن مردم قابل جبران است.

قَائِدُ الْأُمَّةِ إِلَى الْجَنَّةِ "ع":

باید خرید و فروش در جامعه اسلامی، به سادگی و با موازین عدالت انجام گیرد؛ با نرخ هایی که بر فروشنده و خریدار زیانی نرساند.

۳۳ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، کدام گروه از مردم را بیشتر از همه، نیازمند عدالت می دانند؟

عُرْوَةُ اللَّهِ الْوُثْقَى "ع":

ضعیفان و مستضعفان؛ حق آنان را به گونه ای پرداز که در نزد خدا معذور باشی؛ از یتیمان خردسال، و پیران سالخورده که راه چاره ای ندارند؛ و دست نیاز بر نمی دارند؛ پیوسته دل جویی کن که مسئولیتی سنگین بر دوش زمام داران است.

عِصْمَةُ الْأَوْلِيَاءِ "ع":

جوانان

۳۴ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، برای برخورد با ارباب رجوع چه فرمایشی دارند؟
فاروق [روشن‌گر و جداکننده ی حق از باطل] "ع":

در مجلس عمومی با آنان منشین و همواره از محافظان؛ در برابر تهدیدهای احتمالی آنان بهره بگیر!
عمودُ الدِّینِ "ع":

پس بخشی از وقت خود را به کسانی اختصاص ده که به تو نیاز دارند؛ تا شخصاً به امور آنان رسیدگی کنی!

۳۵ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، چه ملتی را از رستگاری به دور دانسته اند؟
عِيبَةُ عِلْمِ اللَّهِ [رازگاه دانش خداوند] "ع":

ملتی که حق ناتوانان را از زورمندان باز نستانند.

فَاصِلُ الْقَضَاءِ [کسی که درباره ی قضاوت‌ها حکم قطعی می‌دهد.] "ع":

ملتی که از فرمان برداری حاکمان سر باز زنند.

۳۶ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، چه رفتاری را برای حاکم در برابر حق طلبان ملت؛ توصیه فرموده اند؟

عَلِمُ التَّقَى "ع":

پس درشتی و سخنان ناهموار آنان را بر خود هموار کن؛ و تنگ خویی و خود بزرگ بینی را از خود دور ساز تا خدا درهای رحمت خود را به روی تو بگشاید؛ و تورا پاداش اطاعت ببخشد؛ آن چه به مردم می بخشی بر تو گوارا باشد؛ و اگر چیزی را از کسی باز می داری با مهربانی و پوزش خواهی همراه باشد.

شَجَرَةُ التَّقْوَى "ع":

با آنان برخورد قاطع داشته باش تا باب زیاده خواهی بسته شود.

۳۷/ امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، در باره ی نحوه ی برخورد زمام دار با خواص و نزدیکان چه توصیه ای فرموده اند؟

سَفِينَةُ النَّجَاةِ "ع":

همانا زمام داران را خواص و نزدیکانی است که خود خواه و چپاول گرند؛ و در معاملات انصاف ندارند؛ ریشه ستم کاری شان را با بریدن اسباب آن بخشکان! و به هیچ کدام از اطرفیان و خویشاوندانت زمین را واگذار مکن! و به گونه ای با آنان رفتار کن که قرار دادی به سودشان منعقد نگردد؛ که به مردم زیان رساند.

سَيْفُ رَسُولِ اللَّهِ "ع":

مراعات ارحام خود را داشته باش؛ زیرا در هر صورت حق آنان به گردن تو از بقیه ی مردم بیشتر است.

۳۸/ امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، در مورد سختی اجرای حق چه هشدار داده اند؟
سِرُّ اللَّهِ "ع":

در اجرای حق شرایط را بسنج و خود را به زحمت بسیار نیانداز!

سِرَاجُ الْمُنِيرِ "ع":

حق را به صاحب حق، هر کس که باشد، نزدیک یا دور، پرداز! و در این کار شکیباش! و این شکیبایی را به حساب خدا بگذار؛ گر چه اجرای حق مشکلاتی برای نزدیکانت، فراهم آورد؛ تحمل سنگینی آن را به یاد قیامت بر خود هموار ساز!

۳۹/ امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، برای رفع بدگمانی مردم به حکومت، چه راه کاری ارائه فرموده اند؟

سِدْرَةُ الْمُنتَهَى "ع":

هر گاه رعیت بر تو بدگمان گردد، عذر خویش را آشکارا با آنان در میان بگذار!

سَامِعُ السَّرِّ وَ النَّجْوَى "ع":

تا می توانی مردم را از حقایق دور نگه دار زیرا در این صورت تحمل مشکلات برایشان آسان تر می گردد.

۴۰ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، در مورد روش برخورد با دشمن چه توصیه ای دارند؟
سَيِّدُ الْوَصِيِّينَ "ع":

هرگز پیشنهاد صلح از طرف دشمن را که خشنودی خدا در آن است رد مکن، که آسایش رزمندگان، و آرامش فکری تو، و امنیت کشور در صلح تأمین می گردد.
سَيِّدُ النَّجَبَاءِ "ع":
سازش و مدارا با دشمن هرگز و به هیچ وجه!

۴۱ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، درباره ی ریختن خون مردم، خصوصاً خون به ناحق؛ چه امری فرموده اند؟
رَبِّنُ الصِّدِّيقِينَ "ع":
تا می توانی از خون ریزی پرهیز! اما بدان چاره ای از آن نیست.
رَبِّنُ الْمُؤَحِّدِينَ النَّجَبَاءِ "ع":

از خون ریزی پرهیز! و از خون ناحق پروا کن! که هیچ چیز همانند خون ناحق، کیفر الهی را نزدیک و مجازات را بزرگ نمی کند؛ و نابودی نعمت ها را سرعت نمی بخشد؛ و زوال حکومت را نزدیک نمی گرداند.

۴۲ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، اولین مورد حساب رسی در قیامت را چه دانسته اند؟
دَوْحَةُ الْهَاشِمِيَّةِ [درخت شکوفان و تنومند خاندان هاشمی] "ع":
روز قیامت، خدای سبحان قبل از رسیدگی اعمال بندگان، نسبت به خون های ناحق ریخته شده داوری خواهد کرد.
ذُو الْقَرْبَيْنِ هَذِهِ الْأُمَّةُ "ع":
نعمت هایی که حاکم، به عنوان حکم ران از آن ها برخوردار بوده است.

۴۳ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، چه چیز را سبب سست شدن پایه های حکومت می دانند؟
دَيَّانُ الدِّينِ [حاکم قیامت] "ع":

خون ناحق، پایه های حکومت را سست، و پست می کند؛ و بنیاد آن را برکنده، به دیگری منتقل سازد!
حَبْلُ اللَّهِ الْمَتِينِ "ع":

غفلت از توطئه ها

۴۴ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، در مورد خودپسندی رهبر و زمام دار چه هشداری داده اند؟

حُجَّةُ الْخِصَامِ [دلیل قاطع بر خصومت کنندگان] "ع":

در این خصوصیت زیاده روی مکن و حد اعتدال را نگه دار!

حَافِظُ لِحُدُودِ اللَّهِ "ع":

مبادا هرگز دچار خود پسندی گردی و به خوبی های خود اطمینان کنی؛ و ستایش را دوست داشته باشی؛ که این ها همه از بهترین فرصت های شیطان، برای هجوم آوردن به توست، و کردار نیک نیکوکاران را نابود می سازد.

۴۵ / امیرمؤمنان "صلوات الله علیه" در این فرمان، در مورد منت گذاری رهبر و زمام دار چه هشداری داده اند؟

خَاصَّةُ اللَّهِ "ع":

مبادا هرگز با خدمت هایی که انجام دادی بر مردم منت گذاری؛ یا آن چه را انجام داده ای بزرگ بشماری! خَالِصَةُ الرَّسُولِ "ع":

مسلماً برای تو بر مردم منتی عظیم است؛ زیرا بار اداره ی آنان را به دوش می کشی.

وَعَجَّلِ اللَّهُمَّ فِي فَرَجِ مَوْلَانَا صَاحِبِ الزَّمَانِ

"أرواحنا لثرابٍ مقدّمه الفداء"

من بخیر استیقام